

महाराष्ट्र हरित सेनेच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी
राज्यस्तरीय समिती, वृत्तस्तरीय समिती व
जिल्हास्तरीय समिती गठित करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: सावि-२०१६/प्र.क्र.१६६/फ-११

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक :- ०१ जून, २०१८.

वाचा :-

- १) महसूल आणि वन विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: सावि-२०१६/ प्र.क्र. १३१/फ-११, दि. ३१.०३.२०१६
- २) महसूल आणि वन विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: सावि-२०१६/ प्र.क्र. ८०/फ-११, दि. १०.१०.२०१६
- ३) महसूल आणि वन विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: सावि-२०१६/ प्र.क्र. १६६/फ-११, दि. ४.०१.२०१७

प्रस्तावना-

राष्ट्रीय वन धोरण १९८८ नुसार देशातील वनांखालील क्षेत्रांचे प्रमाण एकूण भूभागाच्या कमीत कमी ३३% असणे आवश्यक आहे. सद्यस्थितीनुसार राज्यातील वन आणि वृक्षाच्छादन क्षेत्र २० % आहे. या क्षेत्राची भरीव वाढ करणे क्रमप्राप्त आहे. या करिता वृक्षलागवड व संगोपन कार्यक्रमासाठी स्वयंस्फूर्तीने काम करणाऱ्या स्वयंसेवकांची शासनाने “महाराष्ट्र हरित सेना” स्थापन करून हरित सेनेच्या सदस्यांना सन २०१७ पासून ३ वर्षात राज्यात ५० कोटी वृक्ष लागवड आणि संवर्धनाच्या कामी तसेच भविष्यात पर्यावरणाच्या रक्षणासाठी सहभागी करण्याचे ठरविले. त्यानुसार शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र. सावि-२०१६/ प्र.क्र.१६६/फ-११, दि.०४.०१.२०१७ अन्वये महाराष्ट्र हरित सेना स्थापन करण्यात आली आहे. माहे-मे, २०१८ पर्यंत महाराष्ट्र हरित सेनेमध्ये सुमारे ५० लाख सदस्यांनी नोंदणी केली असून, १ कोटी सदस्यांची नोंदणी करण्याचे उद्दिष्ट ठरविण्यात आले आहे. याच कार्यक्रमातील पुढचा भाग म्हणजे नोंदणी केलेल्या महाराष्ट्र हरित सेना सदस्यांनी सक्रीय सहभाग घेणे हा आहे. यासाठी महाराष्ट्र हरित सेनेच्या सदस्यांना त्यांच्या आवडीनुसार वन विभागाच्या संकेतस्थळावर नमूद केलेल्या पर्यावरण रक्षणाच्या विविध उपक्रमांपैकी कोणत्याही उपक्रमामध्ये सहभागी होता यावे, यासाठी महाराष्ट्र हरित सेनेचा परिपूर्ण कृती कार्यक्रम आखण्यासाठी राज्यस्तरीय, वृत्तस्तरीय आणि जिल्हास्तरीय समित्या स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

प्रस्तावनेत नमूद बाबी आणि हरित सेना सदस्यांची जास्तीत जास्त प्रमाणात नोंदणी करून त्यांच्या वन व पर्यावरण, संरक्षण आणि संवर्धनाच्या विविध उपक्रमांमध्ये सक्रीय सहभागासाठी व जास्तीत जास्त सदस्यांना वृक्ष लागवड व संगोपन आणि अन्य वनक्षेत्रांशी निगडित कामामध्ये सहभागी करून घेण्यासाठी खालीलप्रमाणे राज्य, वृत्त व जिल्हास्तरीय समित्यांची स्थापना करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वनबल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर यांच्या अध्यक्षतेखाली खालील प्रमाणे राज्यस्तरीय समिती स्थापन करण्यात येत आहे:-

राज्यस्तरीय समिती-

अ.क्र.	पदनाम	
१.	प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वनबल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर	अध्यक्ष
२.	प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (उत्पादन व व्यवस्थापन), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर	सदस्य
३.	प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, सामाजिक वनीकरण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे	सदस्य
४.	अप्पर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर	सदस्य
५.	सहसचिव (वने), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.	सदस्य
६.	जिल्हास्तरावरील महाराष्ट्र हरित सेना सदस्यत्व नोंदणीधारक (१ सदस्य)	सदस्य
७.	वृत्तस्तरावरील महाराष्ट्र हरित सेना सदस्यत्व नोंदणीधारक (२ सदस्य)	सदस्य
८.	अप्पर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (माहिती, तंत्रज्ञान व धोरण), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर	सदस्य सचिव

३. वृत्तस्तरावर हरितसेना उपक्रमांची यशस्वी अंमलबजावणी करण्यासाठी खालीलप्रमाणे वृत्तस्तरीय समितीची स्थापना करण्यात येत आहे. या समितीमध्ये वृत्त स्तरावर त्या त्या महसुली विभागातील आयुक्त हे समितीचे अध्यक्ष असतील व संबंधित महसुली विभागातील वनसंरक्षक, सामाजिक वनीकरण हे सदस्य म्हणून काम पाहतील.

वृत्तस्तरीय समिती-

अ.क्र.	अधिकारी	पदनाम
१.	आयुक्त	अध्यक्ष
२.	मुख्य वनसंरक्षक (प्रादेशिक)	उपाध्यक्ष
३.	आयुक्तांमार्फत निर्देशित केलेला जिल्हाधिकारी दर्जाचा अधिकारी	सदस्य
४.	मुख्य वनसंरक्षक (प्रादेशिक) मार्फत निर्देशित केलेला वन विभागाचा उपवनसंरक्षक दर्जाचा अधिकारी	सदस्य
५.	आयुक्तांनी निर्देशित केलेले महाराष्ट्र हरित सेना सदस्यत्व नोंदणीधारक (२ सदस्य)	सदस्य
६.	वनसंरक्षक, सामाजिक वनीकरण	सदस्य सचिव

४. जिल्हास्तरावर हरितसेना उपक्रमांची यशस्वी अंमलबजावणी करण्यासाठी खालीलप्रमाणे जिल्हास्तरीय अधिका-यांची समिती स्थापन करण्यात येत आहे. संबंधित जिल्ह्याचे जिल्हाधिकारी हे समितीचे अध्यक्ष असतील.

जिल्हास्तरीय समिती-

अ.क्र.	पदनाम	
१	जिल्हाधिकारी	अध्यक्ष
२	विभागीय वन अधिकारी, सामाजिक वनीकरण विभाग	सदस्य
३	जिल्हाधिकारी यांनी निर्देशित केलेले महाराष्ट्र हरित सेना सदस्यत्व नोंदणीधारक. (४ सदस्य)	सदस्य
४	उप वनसंरक्षक (प्रादेशिक)	सदस्य सचिव

५. वरील सर्व समित्यांकरिता त्यांच्या स्तरावरील सविस्तर कृती कार्यक्रम ठरविण्यात यावा. तसेच सभासदांपर्यंत एकाच वेळी Message, E mail, Facebook, whats app, twitter इ. समाज माध्यमातून पोहचण्यासाठी व सभासदांच्या सक्रिय सहभागासाठी अप्पर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (माहिती, तंत्रज्ञान व धोरण), महाराष्ट्र राज्य यांचेकडून तयार करण्यात येत असलेल्या कार्यप्रणालीचा वापर करण्यात यावा. तसेच संपूर्ण कार्यक्रमांमध्ये हरित सेनेच्या सभासदांना वन विषयक विविध विषयांची सखोल माहिती मिळावी, यासाठी अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (माहिती, तंत्रज्ञान व धोरण), महाराष्ट्र राज्य यांचेकडून ऑनलाइन ट्रेनिंग मॉड्युल तयार करावे व त्यामध्ये खालील मुद्द्यांचा समावेश असावा.

- १) महाराष्ट्र हरित सेना सदस्य यांचा वृक्षलागवड व संगोपन, संरक्षण व देखभाल इत्यादी कार्यक्रमांतील सहभाग.
- २) “रॅली फॉर रिव्हर” कार्यक्रमांतर्गत सहभाग.
- ३) “वन्यजीव व्यवस्थापन” यामध्ये सहभाग.
- ४) महाराष्ट्र हरित सेना सदस्यत्व नोंदणीधारकांचा “वन संरक्षण गस्तीसाठी” सहभाग.
- ५) मानव व वन्य प्राणी यांच्यातील संघर्ष टाळण्यासाठीच्या उपाययोजनांमध्ये सहभाग.
- ६) वन वणवा प्रतिबंध व आकस्मिक आगीच्या घटना तातडीने आटोक्यात आणण्यासाठी मदत/सहभाग.
- ७) विविध वन व पर्यावरण विशेष दिन साजरा करण्यामध्ये सहभाग.
- ८) वन जमिनीवरील अतिक्रमण नियंत्रण व निर्मुलन यामध्ये सहभाग.
- ९) वन्यप्राणी गणना यामधील सहभाग.
- १०) वन, वन्यजीव संरक्षण व संवर्धनाबाबत जनजागृती, कार्यक्रमांमधील सहभाग.
- ११) रोपवनाच्या कुठल्याही कार्यक्रमांमध्ये सहभागी होऊन झाडांचे संरक्षण व संवर्धन करणे.

६. वरील सर्व समित्यांची बैठक दर महिन्यातून एकदा घेण्यात यावी आणि बैठकीत घेण्यात आलेल्या निर्णयांची व कार्यवाहीची माहिती शासनास दर महिन्याच्या ३० तारखेपूर्वी सादर करावी. तसेच समित्यांमधील महाराष्ट्र हरित सेना सदस्यांच्या नेमणूका त्या त्या समित्यांच्या अध्यक्षांनी कराव्यात.

७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१८०६०११२१२१३२९१९ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(विजय खेडेकर)

अवर सचिव (वने), महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, (वनबल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
२. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, सामाजिक वनीकरण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
३. व्यवस्थापकीय संचालक, वन विकास महामंडळ, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
४. सर्व विभागीय आयुक्त.
५. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद.
६. सर्व जिल्हाधिकारी.
७. महालेखापाल (लेखापरीक्षा) महाराष्ट्र, मुंबई / नागपूर.
८. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र, मुंबई / नागपूर.
९. निवासी लेखा अधिकारी, मुंबई.
१०. अप्पर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास) महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
११. अप्पर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (माहिती, तंत्रज्ञान आणि धोरण) महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
१२. मुख्य वनसंरक्षक (प्रादेशिक) (सर्व).
१३. वनसंरक्षक, सामाजिक वनीकरण (सर्व).
१४. उपवनसंरक्षक (प्रादेशिक) व उप वनसंरक्षक, सामाजिक वनीकरण (सर्व).
१५. विभागीय वन अधिकारी, प्रादेशिक (सर्व).
१६. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
१७. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
१८. सचिव (वने) यांचे स्वीय सहायक, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.
१९. सहसचिव (वने) यांचे स्वीय सहायक, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
२०. कार्यासन अधिकारी, फ-२/ फ-५, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
२१. नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
२२. वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
२३. निवडनस्ती, फ-११.